

«Законодавство України»/Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>.

5. Шаблистий В.В. Окремі питання кримінально-правового забезпечення воєнної безпеки людини та безпеки військової служби. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2013. № 2. С. 400–406.

6. Шевченко С. І. Окремі аспекти правового регулювання забезпечення публічного порядку в Україні. Науковий вісник публічного та приватного права. 2016. № 6. С. 68–71.

7. Юнін О.С. Мотив як ознака суб'єктивної сторони складу кримінального правопорушення. Науковий вісник публічного та приватного права. 2020. Випуск 3. Том 2. С. 178–184.

УДК 343.7

DOI: 10.31733/17-03-2023-328-330

Тетяна БОРИСЕНКО

ад'юнкт кафедри

кримінального права та кримінології

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТАТТЕЮ 2012 КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

З 24 лютого 2022 року Україна протистоїть збройній повномасштабній агресії з боку Росії. У зв'язку з цим, в нашій країні введено воєнний стан.

В Україну з Європи та інших країн прямують вантажі з гуманітарною допомогою (медикаменти, засоби гігієни, продукти харчування, паливо, одяг, взуття, засоби індивідуального захисту та інше). Метою такої допомоги є: забезпечення національної безпеки і оборони в умовах воєнного стану.

03 квітня 2022 року набрав чинності Закон України від 24 березня 2022 року № 2155-ХІ «Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги».

Вказаним Законом КК України доповнено статтею 201² «Незаконне використання з метою отримання прибутку гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги». [1]

Так, стаття 201² КК України має три частини, диспозиція яких передбачає наступні дії:

1. Продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі.

2. Ті самі дії, вчинені повторно або за попередньою змовою групою осіб, або службовою особою з використанням службового становища, або у великому розмірі.

3. Дії, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені організованою групою або в особливо великому розмірі, або під час надзвичайного або воєнного стану.

У примітці зазначено, що дії, передбачені цією статтею, вважаються вчиненими у значному розмірі, якщо загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги у триста п'ятдесят і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у великому розмірі - якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у тисячу і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у особливо великому розмірі - якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у три тисячі і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. [2]

З об'єктивної сторони ст. 201² КК відноситься до кримінальних правопорушень з матеріальним складом. Тому, крім діяння (продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги, використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном), обов'язковими її ознаками є матеріальна складова – прибуток у значному розмірі, а також причинний зв'язок між діями та наслідками.

Продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги, використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном, з метою отримання прибутку, вчинені у значному розмірі, виражається в дії (активній поведінці).

Продаж може здійснюватися як через мережу Інтернет (відповідні сайти розміщення оголошень), так і через магазини, ринки чи просто з рук у невизначених для цього місцях.

Шевчук А.В. та Боднарчук О.М. у своїй статті наголосили на такій надзвичайно важливій в умовах сьогодення ознаці об'єктивної сторони особливо кваліфікованого складу цього кримінального правопорушення як час його вчинення – «під час надзвичайного або воєнного стану» (ч. 3 ст. 201-2). У такий спосіб законодавець підмінив уже стале у кримінальному праві формулювання «в умовах воєнного або надзвичайного стану», що завжди вважалося обставиною вчинення кримінального правопорушення. [3].

Незважаючи на наявність такої обтяжуючої обставини, інкримінування за ч. 3 ст. 2012 можливе у разі, якщо вартість товарів (предметів) у 350 і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян. На сьогоднішній день це більше 469 тисячі 700 гривень. Це досить завелика сума для притягнення до відповідальності осіб, які наживаються на чужому горі, порівняно з кримінальними правопорушеннями проти власності – більше 268,4 гривень. [4, 5]

Якщо звернутися до судової практики, то в Єдиному державному реєстрі судових рішень можна знайти вирок за обвинуваченням у вчиненні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 3 ст. 2012 КК України саме за продаж гуманітарної допомоги та благодійних пожертв. Таких вироків - 10, із них – 7 на підставі угод про визнання винуватості. [6]

Як зазначають Дудоров О.О. та Мовчан Р.О., то за ст. 201-2 КК не можуть кваліфікуватись, наприклад, такі діяння, як знищення чи пошкодження відповідного майна (у цих випадках підлягають застосуванню «загальні» статті КК, присвячені к. пр. проти власності), порушення порядку списання товарів (предметів) гуманітарної допомоги, які мають певний термін експлуатації (тут правозастосувачам мають стати в нагоді, зокрема, статті КК про к. пр. у сфері службової діяльності), а також використання (розпорядження) таким специфічним майном без мети отримання прибутку (у цьому разі, однак, не виключається застосування, зокрема, ст. 191 КК – за наявності всіх ознак передбаченого нею складу к. пр.). [7]

Спосіб вчинення кримінального правопорушення не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони.

Кримінальне правопорушення вважається закінченим з моменту вчинення будь-якої вищезазначеної дії та коли фактично отримано прибуток у значному розмірі.

У разі відсутності фактичного отримання прибутку може мати місце замах на дане кримінальне правопорушення. У такому випадку дії особи будуть кваліфікуватися за відповідною частиною ст. 15 та ст. 2012 КК України.

Такої думки дотримується і Кришевич О.В., яка у своїй статті зазначила, що при недостатності суми реалізованих гуманітарних товарів, такі дії можуть бути кваліфіковані як замах на вчинення кримінального правопорушення за ч. 1 ст. 201-2 КК. З іншої сторони, таке діяння при недостатності суми збитків, може охоплюватись іншим складом кримінального правопорушення за ст. 190 КК із відповідною частиною, в залежності від суми збитків. [8]

Беручи до уваги вищевикладене, можна дійти висновку, що об'єктивна сторона кримінального правопорушення, передбаченого ст. 2012 КК України не має охоплюватися лише продажем товарів (предметів) гуманітарної допомоги, використанням благодійних пожертв, безоплатної допомоги, укладанням інших правочинів щодо розпорядження таким майном, а й охоплювати інші дії, такі як: розтрата, привласнення, заволодіння, пошкодження, псування тощо.

Крім того, необхідно зменшити мінімальну межу для притягнення до кримінальної відповідальності. Більше 469 тисячі 700 гривень – це завелика сума.

1. Про внесення змін до Кримінального кодексу України щодо відповідальності за незаконне використання гуманітарної допомоги. Закон України від 24.03.2022 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2155-20#Text> (дата звернення 05.03.2023).

2. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#n3920> (дата звернення 05.03.2023).

3. Шевчук А.В., Боднарчук О.М. Кримінальна відповідальність за розкрадання гуманітарної

допомоги. Науковий вісник Ужгородського національного університету. 2022. Частина 2. № 72. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream> (дата звернення 05.03.2023).

4. Податковий кодекс України від 02 грудня 2010 року № 2710-IX. Пункт 5 підрозділу 1 розділу XX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n3914> (дата звернення 05.03.2023).

5. Про Державний бюджет України на 2023 рік: Закон України від 03 листопада 2022 року № 1928-IX. Пункт 3 частини 1 статті 7. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2710-20#Text> (дата звернення 05.03.2023).

6. Єдиний реєстр судових рішень URL: <https://reyestr.court.gov.ua/> (дата звернення 05.03.2023).

7. Дудоров О.О., Мовчан Р.О. Кримінально-правова заборона щодо незаконного використання гуманітарної допомоги: сумнівна законодавча новела. Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, 2022. Том 2. № 98. URL: <https://journal.lduvs.lg.ua/index.php/journal/article/view/1488> (дата звернення 05.03.2023).

8. Кришевич О.В. Кримінальна відповідальність за нецільове використання гуманітарної допомоги чи один із видів шахрайства. Вісник Асоціації Кримінального права України. 2022. № 1(17). URL: <http://vakp.nlu.edu.ua/article/view/258361> (дата звернення 05.03.2023).

УДК 343.8

DOI: 10.31733/17-03-2023-330-333

Павло ТКАЧЕНКО

аспірант кафедри

кримінально-правових дисциплін

Дніпропетровського державного

університету внутрішніх справ

**СПЕЦІАЛЬНО-КРИМІНОЛОГІЧНІ ЗАХОДИ ЗАПОБІГАННЯ
САМОВІЛЬНОМУ ЗАЛИШЕННЮ ВІЙСЬКОВОЇ ЧАСТИНИ
АБО МІСЦЯ СЛУЖБИ ЯК НАПРЯМ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ОБОРОНОЗДАТНОСТІ**

В усі часи представники військової сфери, військовослужбовці, солдати були прикладом мужності, честі та відповідальності. Однак вчинення військовослужбовцями злочинів проти встановленого порядку несення або проходження військової служби підриває становлений авторитет і знижує рівень поваги, а разом з цим і довіри населення до представників армії. Крім цього, вчинення деяких окремих видів військових кримінальних правопорушень підриває обороноздатність, дисципліну та порядок в лавах військових формувань. Безумовно на значну кількість військових злочинів істотно вплинули події минулих років, а саме проведення антитерористичної операції на сході країни та нині впровадження воєнний стан. Внутрішніми ж факторами виступили реформування, впровадження новітніх технологій, трансформація, методи командування особовим складом, матеріальне та грошове забезпечення, законодавчі зміни та зовнішні впливові фактори. До загальних факторів можливо віднести економічні і соціально-політичні чинники, які формують обстановку в суспільному житті країни.

Саме так, з огляду на викладену проблематику із врахуванням теперішніх умов, сучасних загроз варто приділити належної уваги задля ефективного забезпечення національної безпеки та обороноздатності країни. Переважна більшість вчених-юристів, які присвятили свої роботи саме дослідженню проблеми військової злочинності вважають, що вчинення самовільного залишення військової частини або місця служби негативно впливає на обороноздатність війська. Безумовно ми погоджуємось із твердженнями вчених адже при організації розшуку військовослужбовця, який вчинив кримінальне правопорушення, передбачене ст. 407 КК України, задіяним є особовий склад військової частини, підрозділу, спеціалізовані правоохоронні органи, а іноді і спецслужба. Таким чином, зважаючи на вищевикладене можливо припустити, що обороноздатність, зокрема в окремо взятому підрозділі, який здійснює пошукові заходи, мінімізується адже особовий склад задіяного підрозділу замість виконання визначених та поставлених повсякденних задач, здійснює іншу роботу, не націлену на досягнення оборонної мети. Отже, задля ефективного забезпечення національної безпеки та обороноздатності, вважаємо за доцільне дослідити актуальні питання спеціально-кримінологічного запобігання самовільному залишенню